

Ankara Sanayi Odası

KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ

ÜLKE NOTU

Uluslararası İlişkiler ve Dış Ticaret Müdürlüğü

Ekim 2025

Resmi Adı	Kazakistan Cumhuriyeti
Nüfus	20,59 Milyon
Dil	Kazakça, Rusça
Yüzölçümü	2.725.000 km ²
Başkent	Astana
Başlıca Şehirleri	Almatı, Şımkent, Karaganda
Yönetim Şekli	Üniter Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Kassym-Jomart Tokayev
Para Birimi	Kazakistan Tengesi

GENEL BİLGİLER

ANKARA'DAKİ KAZAKİSTAN BÜYÜKELÇİLİĞİ

Ekselansları Sapiyev Yerkebulan Onalbekuly, 2022 tarihinden bu yana Kazakistan Cumhuriyeti'nin Türkiye Cumhuriyeti nezdindeki Büyükelçisi olarak görev yapmaktadır.

Öne çıkan görevleri:

- Kazakistan'ın Türk Devletleri Teşkilatı Daimî Temsilcisi olarak görev yapmaktadır.
- Kazakistan'ın Türkmenistan Büyükelçisi olarak görev yapmıştır.

ÜLKEYE GENEL BAKIŞ

Kazakistan, Orta Asya’da stratejik bir konuma sahip olmuştur. Kuzeyinde Rusya, doğusunda Çin, güneyinde Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan ile kara sınırı bulunmaktadır. Batısı ise Hazar Denizi’ne açılmaktadır.

Ülkenin nüfusu 20 milyonu aşmış olup Orta Asya’nın yüzölçümü en büyük, nüfus bakımından ise ikinci büyük ülkesi olmuştur. Nüfus yoğunluğu düşük, kentleşme oranı ise %60’ın üzerindedir.

Kazakistan zengin petrol, doğalgaz, kömür ve uranyum rezervleri ile öne çıkmıştır. Ancak ekonomisi enerji ihracatına bağımlı olup çeşitlendirme ihtiyacı bulunmaktadır. İnsani Gelişmişlik Endeksi’nde yüksek kategoride yer alan ülke, eğitim ve altyapı alanlarında bölgesinde öne çıkan bir seviyeye sahiptir.

SİYASİ DURUM

Kazakistan, üniter başkanlık sistemi çerçevesinde anayasal bir cumhuriyet ile yönetilmektedir. Devlet Başkanı Kassym-Jomart Tokayev 2019 yılında göreve başlamış, 2022’de yapılan erken seçimlerde yeniden seçilmiştir. Genel seçimler beş yılda bir yapılmaktadır. Son parlamento seçimleri 2023 yılında gerçekleştirilmiştir.

Ülkede siyasi sistem, uzun yıllar Nursultan Nazarbayev’in liderliği altında güçlü bir başkanlık modeli olarak şekillenmiştir. Tokayev döneminde bazı anayasal reformlarla parlamentonun rolü kısmen artırılrsa da yürütmenin gücü hâlen belirleyicidir. Yargı bağımsızlığı ve yönetim alanlarında yapısal sorunlar varlığını sürdürmektedir. Kamu yönetimi bürokratik süreçlerin ağırlığı, yolsuzluk iddiaları ve şeffaflık eksiklikleri nedeniyle eleştirilmiştir. Yabancı yatırımcılar açısından uluslararası tahkim mekanizmaları bu bağlamda önem taşımaktadır.

ANKARA SANAYİ ODASI (ASO) İLE KAZAKİSTAN BÜYÜKELÇİLİĞİ İLE İLİŞKİLERİ

Odamız, Kazakistan ile ekonomik ve sektörel iş birliklerinin geliştirilmesi amacıyla çeşitli temaslarda bulunmuştur. Türkiye – Kazakistan iş forumları ve yuvarlak masa toplantılarında aktif rol alınmış, resmi heyetlerle yapılan görüşmelerde tarım, sanayi ve yatırım alanlarında iş birliği imkânları değerlendirilmiştir. Kazakistan Tarım Bakanlığı heyetinin TOBB’da ağırlanması ve Kazakistan heyetlerinin Model Fabrika’yı ziyaret ederek yürütülen çalışmalar hakkında bilgi alması bu kapsamda öne çıkan faaliyetlerdir. Ayrıca Odamız koordinatörlüğünde faaliyetlerini sürdüren NÜKSAK

Nükleer Sanayi Kümelenmesi, Kazakistan'ın da katıldığı Eurasia Küçük Modüler Reaktörler Forumu'nda yer alarak enerji alanında ortak çalışmalara katkı sunmuştur.

ANKARA'DAN KAZAKİSTAN'A ULAŞIM

Ankara'dan Kazakistan'a haftada birkaç kez direkt uçuş bulunmaktadır.

ÖNDE GELEN KAZAK ŞİRKETLER VE SEKTÖRLER

Kazakistan'ın küresel ölçekte en bilinen şirketlerinden biri **KazMunayGas**'tır. Ülkenin ulusal petrol ve doğalgaz şirketi olan KazMunayGas, hidrokarbon arama, üretim, rafinaj ve taşımacılık alanlarında faaliyet göstermekte olup, Kazakistan'ın enerji sektöründeki en stratejik kuruluşudur.

- **Kazatomprom**, dünyanın en büyük uranyum üreticisidir. Nükleer enerji sektöründe stratejik bir konuma sahip olan şirket, küresel pazarda Kazakistan'ın yer altı kaynaklarının değerini en iyi şekilde yansıtmaktadır.
- **Samruk-Kazyna Ulusal Refah Fonu**, enerji, ulaştırma, telekomünikasyon ve finans gibi stratejik sektörlerde faaliyet gösteren pek çok büyük şirketi bünyesinde barındıran devlet fonudur. Kazakistan ekonomisinin çeşitlenmesinde kritik bir role sahiptir.
- **Air Astana**, ülkenin ulusal havayolu şirketi olarak hem iç hatlarda hem de uluslararası pazarda önemli bir konuma sahiptir. Modern filo ya sahip olan şirket, Orta Asya'nın önde gelen havayolu firmalarından biridir.
- **KEGOC (Kazakhstan Electricity Grid Operating Company)**, ülkenin elektrik iletim şebekesini yöneten ulusal şirkettir. Enerji altyapısının modernizasyonunda ve sürdürülebilir enerji hedeflerinde önemli bir rol üstlenmektedir.
- **Halyk Bank**, Kazakistan'ın en büyük bankalarından biri olup milyonlarca müşteriye finansal hizmet sunmaktadır. Bankacılık ve sigortacılık sektöründe ülke çapında güçlü bir etkiye sahiptir.
- **Kazakhmys Corporation**, bakır madenciliği ve üretiminde Orta Asya'nın en büyüklerinden biri olup küresel metal piyasasında etkin bir oyuncudur.

- **Eurasian Resources Group (ERG)**, madencilik ve metalurji sektöründe faaliyet göstermekte, demir cevheri, krom ve alüminyum üretiminde güçlü bir küresel aktör konumunda bulunmaktadır.

KAZAKİSTAN EKONOMİSİ

Tablo 1: Temel Ekonomik Göstergeler

	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*	2030*
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	261,84	284,81	300,54	325,1	351,16	374,09	398,52	425,85
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar-%)	5,1	4,8	4,9	4,3	3,8	2,6	3,1	3,1
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	13 158	14 149	14 768	15 809	16 899	17 824	18 800	19 891
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	14,5	8,7	9,9	9,4	9,2	7,4	5,7	5
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-3,6	-1,3	-3,6	-3,7	-3,5	-3,4	-3,2	-3
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	4,7	4,7	4,6	4,6	4,5	4,5	4,5	4,4
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	23	24,8	25,4	27,9	29,9	31,8	33,5	34,6

Kaynak: IMF
*: Tahmin

Kazakistan ekonomisi, koronavirüs salgınının ardından %4'ün üzerinde büyüyerek toparlanma göstermiş, 2023 yılında ise GSYH %5,1 oranında artmıştır. 2024 yılında da istikrarlı büyüme sürmüş, 2025'te sabit fiyatlarla %4,9, 2026'da ise %4,3 oranında büyüme beklenmektedir. Ancak büyümenin giderek belirsizleşen jeopolitik gelişmeler ve makroekonomik koşullardan etkilenerek değişken seyretmesi öngörülmektedir. Cari fiyatlarla GSYH'nin 2025'te yaklaşık 301 milyar dolar, 2026'da ise 325 milyar dolar olması tahmin edilmektedir.

Ekonominin lokomotifi enerji ve maden sektörüdür. Petrol, doğalgaz, kömür ve uranyum üretimi hem GSYH hem de ihracat gelirlerinde belirleyici unsurlardır. Tarım sektörü, toplam ekonomik büyüklükte sınırlı bir paya sahip olsa da buğday, arpa ve hayvancılıkla kırsal nüfusun geçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Sanayi tarafında petrol rafinerisi, metalürji, kimya, gıda işleme, makine ve inşaat malzemeleri üretimi öne çıkmaktadır.

İhracatın başlıca kalemleri **petrol ve petrol ürünleri, doğalgaz, uranyum, bakır, demir-çelik ve buğdaydır**. İthalatta ise **makine-teçhizat, elektrikli cihazlar, motorlu taşıtlar, plastikler ve**

kimyasallar öne çıkmaktadır. Enerji ihracatına yüksek bağımlılık, ekonomiyi küresel enerji fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı kırılgan hale getirmektedir.

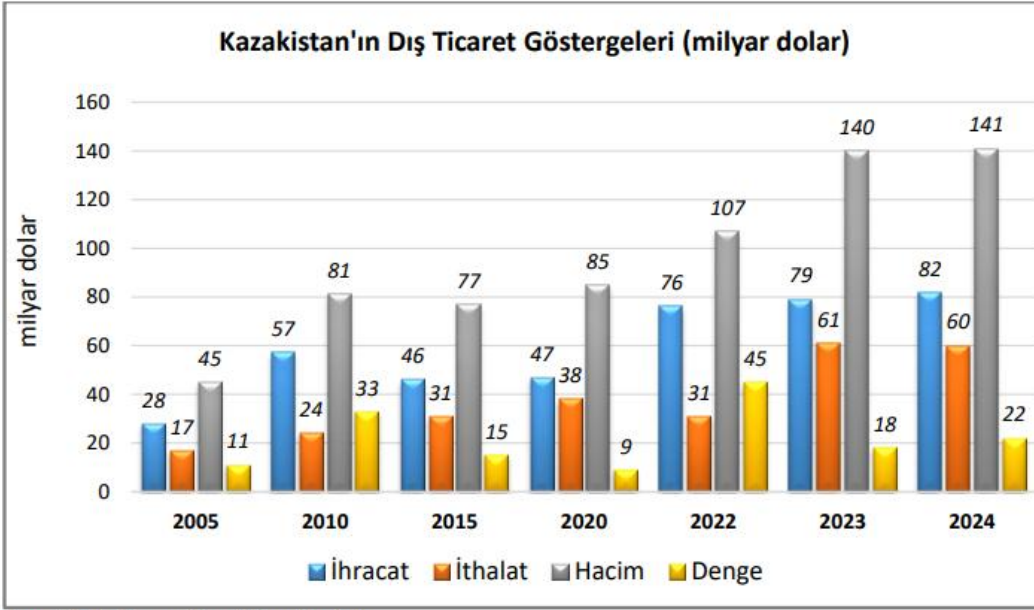
IMF verilerine göre 2024'te kişi başına gelir 14.149 dolar seviyesindeyken, 2025'te 14.768 dolara yükselmesi beklenmektedir. Enflasyonun 2024'te %8,7'den 2025'te %9,9'a çıkacağı, işsizlik oranının ise %4,7'den %4,6'ya gerileyeceği öngörülmektedir. Devletin toplam borcunun GSYH'ye oranı yaklaşık %25 düzeyindedir. Orta vadede büyümenin kademeli olarak %3 seviyelerine doğru gerilemesi, buna karşın kişi başı gelirin ve ekonomik hacmin düzenli şekilde artış göstermesi beklenmektedir.

Kazakistan pazarında yüksek lojistik maliyetler, bürokratik gümrük süreçleri ve şeffaflık sorunları gibi yapısal zorluklar bulunsa da enerji, ulaştırma altyapısı, tarım teknolojileri, yenilenebilir enerji, inşaat ve lojistik gibi sektörler önemli yatırım fırsatları sunmaktadır. Yabancı yatırımcılar için serbest bölgeler ve devlet teşvikleri pazarı cazip kılan unsurlar arasındadır.

Sektörel çeşitliliğin sağlanması ve yer altı kaynaklarına dayanan iktisadi yapının dönüştürülerek sanayi üretiminin geliştirilmesini teminen, **Özel Ekonomik Bölgeler** kapsamında sağlanan teşvikler yoluyla ülkeye doğrudan yabancı sermaye çekilmeye çalışılmaktadır. Ülkede halihazırda **14 Özel Ekonomik Bölge** bulunmakta olup, yatırımcı firmalara çeşitli **vergi muafiyetleri, uygun faizli kredi tahsisleri** başta olmak üzere çeşitli teşvikler sağlanmaktadır

Kazakistan, cari fiyatlara göre, 2025 yılı itibariyle 196 ülke arasında dünyanın **49.** büyük ekonomisidir.

EKONOMİK GÖRÜNÜM VE DIŞ TİCARET

Grafik 1: Kazakistan'ın dış ticaret göstergeleri (2024, milyar ABD doları)

Kazakistan Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyesidir; üçüncü ülkelere karşı Ortak Gümrük tarifesi uygulanır.

Kazakistan sahip olduğu üretim yapısı itibarıyla daha ziyade **ham madde ve yarı mamul** ihracatçısı bir ülke konumundadır. İhracatın yaklaşık yarısını **petrol ve petrol ürünleri** oluşturmaktadır. Buna karşılık tüketim malları ihracatı oldukça sınırlı düzeydedir.

2024 yılında Kazakistan'ın ihracatı **82 milyar dolar** olarak gerçekleşmiştir. Ülkenin ihracat yaptığı başlıca ülkeler **İtalya, Çin, Rusya, Hollanda ve Fransa'dır**. Türkiye, %4 pay ile **Kazakistan'ın ihracatında 6. sırada** yer almaktadır. İhraç edilen başlıca ürünler; **ham petrol** (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar), **radioaktif kimyasal elementler ve radioaktif izotoplar** ile **bunların bileşikleri, karışımları ve artıkları, rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham), bakır cevherleri ve konsantreleri ile ferro alyajlardan** oluşmaktadır.

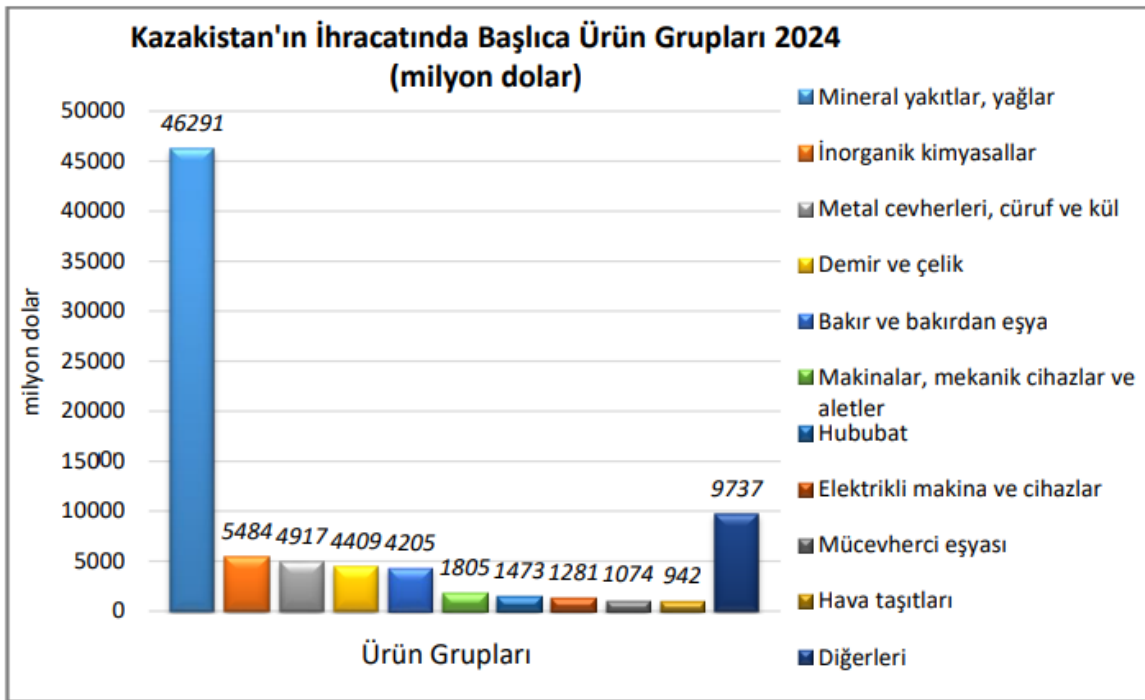
Ülkenin ithalatı ise 2024 yılında **60 milyar dolar** olarak kaydedilmiştir. Kazakistan'ın ithalat yaptığı başlıca ülkeler **Rusya, Çin, Almanya, ABD ve Güney Kore'dir**. Türkiye, %3 pay ile **ithalat tarafında 7. sırada** bulunmaktadır. İthal edilen başlıca ürünler; **otomobiller, helikopterler ve uçaklar, uzay araçları (uydular dâhil), uzay araçlarını fırlatıcı sistemler ve yörünge-altı araçlar, tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan dozlandırılmış ilaçlar, telefon cihazları**

ve ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer iletişim cihazları ile karayolunda kullanılan motorlu taşıtlar için **karoserilerdir**.

Dış ticaret verilerinin uzun dönemli seyrine bakıldığında Kazakistan'ın ihracat ve ithalatında **istikrarlı bir artış eğilimi** olduğu görülmektedir. Enerji fiyatlarının yükseldiği dönemlerde ihracat gelirleri hızlı bir şekilde artmış, küresel krizler ve jeopolitik dalgalanmalar ise dış ticaret hacmini doğrudan etkilemiştir. İthalat tarafında ise büyüme dönemlerinde sermaye malları ve yüksek teknoloji ürünlerine talebin artması dikkat çekmektedir.

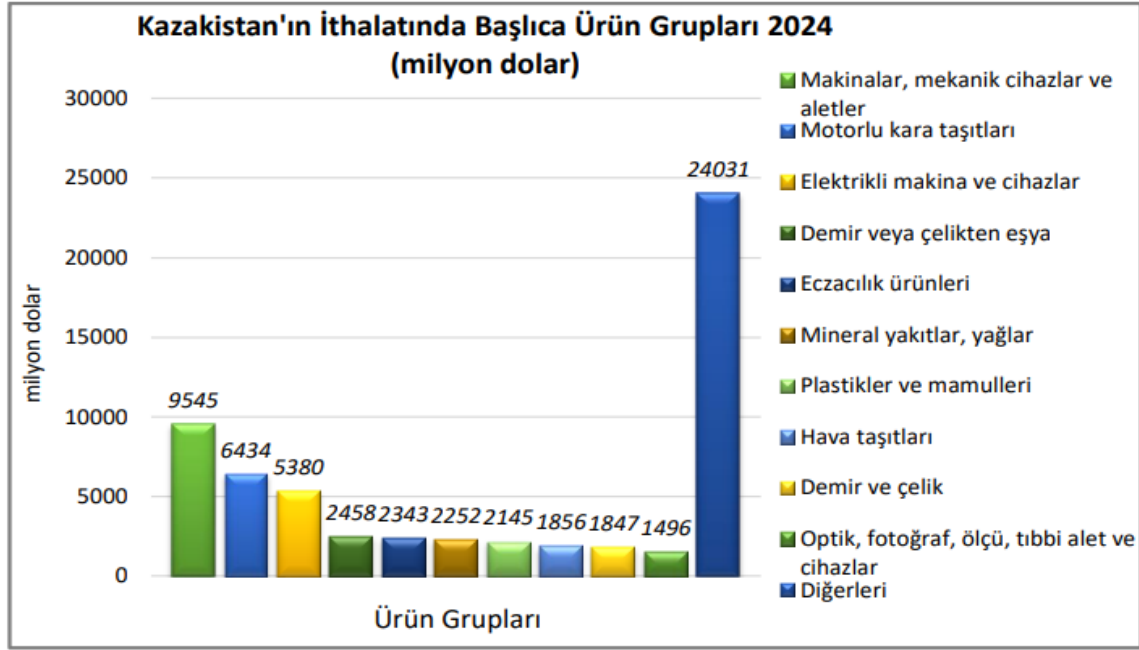
Ülke uzun yıllardır düzenli biçimde dış ticaret fazlası vermekte, bu durum enerji ve maden ihracatına dayalı yapının sağladığı güçlü döviz girdisini yansıtmaktadır. Ancak ithalat kalemlerinin ağırlıklı olarak ileri teknoloji ve sanayi ekipmanlarından oluşması, üretim altyapısında dışa bağımlılığın sürdüğünü göstermektedir.

BAŞLICA ÜRÜNLER İTİBARI İLE DIŞ TİCARET

Kaynak: Trademap, Kazakistan Verileri

Grafik 2: Kazakistan'ın ihracatından başlıca ürün grupları, (2024, milyon ABD doları).

Kaynak: Trademap, Kazakistan Verileri

Grafik 3: Kazakistan'ın ithalatında başlıca ürün grupları (2024, milyon ABD doları).

En çok ihracat yapılan başlıca ülkeler sırasıyla;

- İtalya (18 Milyar \$),
- Çin Halk Cumhuriyeti (14 Milyar \$),
- Rusya (9 Milyar \$),
- Hollanda (5 Milyar \$) ve
- Fransa (3 Milyar \$)'dir. Türkiye bu listede **6. sırada (3 Milyar \$)** yer almaktadır.

En çok ithalat yapılan başlıca ülkeler sırasıyla;

- Rusya (18 Milyar \$),
- Çin Halk Cumhuriyeti (15 Milyar \$),
- Almanya (2 Milyar \$),
- ABD (2 Milyar \$) ve
- Güney Kore (1,9 Milyar \$)'dir. Türkiye bu listede **7. Sırada (1,6 Milyar \$)** yer almaktadır.

Kazakistan'ın Ürün Bazında İthalat Sıralaması

Ülkenin en fazla ithal ettiği ürünler:	Tutar
84- Evlerde kullanılan bulaşık makineleri	9,55 Milyar \$
87- Yük taşımaya mahsus römork ve yarı römorklar,	6,43 Milyar \$
85- Gümüş oksitli elektrik pilleri, bataryalar	5,36 Milyar \$
73- Demir veya Çelikten Eşyalar	2,48 Milyar \$
30- Farmasötik ürünler	2,43 Milyar \$

Kaynak: TradeMap

Kazakistan'ın Ürün Bazında İhracat Sıralaması

Ülkenin en fazla ihraç ettiği ürünler:	Tutar
27- Bitümenli taş kömürü	46,29 Milyar \$
28- İnorganik kimyasallar; değerli metallerin, nadir toprak metallerinin, radyoaktif elementlerin veya izotopların organik veya inorganik bileşikleri	5,48 Milyar \$
26- Cevherler, cüruf ve küf	4,91 Milyar \$
72- Demir ve çelik	4,40 Milyar \$
74- Bakır ve bunlardan mamul eşya	4,20 Milyar \$

Kaynak: TradeMap

Kazakistan'ın ithalat potansiyeline göre öne çıkan ürünler ve sektörler

1- İlaç ve Kimya

293499- Diğer nükleik asitler vb. tuzları; diğer heteroksiklik bileşikler

293339- Gübreler ve azot bileşikleri hariç temel kimyasalların diğer imalatı

370120- Anında develope olarak fotoğraf veren filmler

Tarım ve Hayvancılık

040711- Tavuk yumurtaları (Gallus domesticus türü); kuluçkalık

030313- Atlantik somonları (Salmo salar) ve Tuna somonları (Hucho hucho); dondurulmuş

030193- Canlı balık: sazan, gümüş sazan, ot sazanı, turna balığı, havuz sazanı

Demir Çelik ve Metal

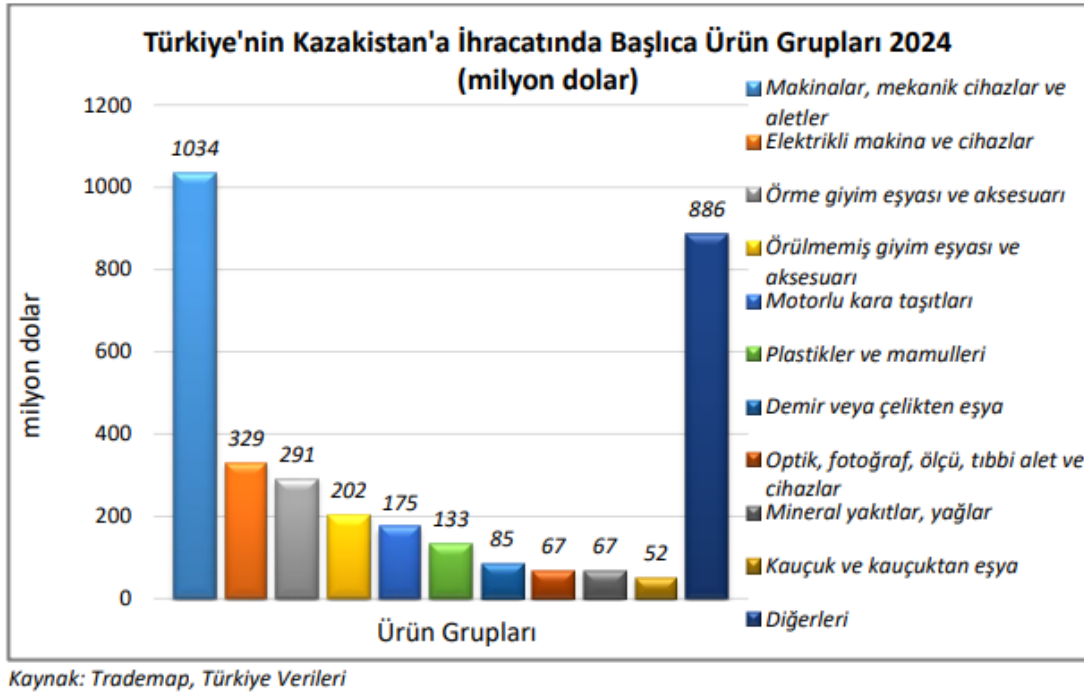
731811- Demir/çelikten tirfonlar (dış açılmış)

790310- Çinkodan ince tozlar

730890- Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı

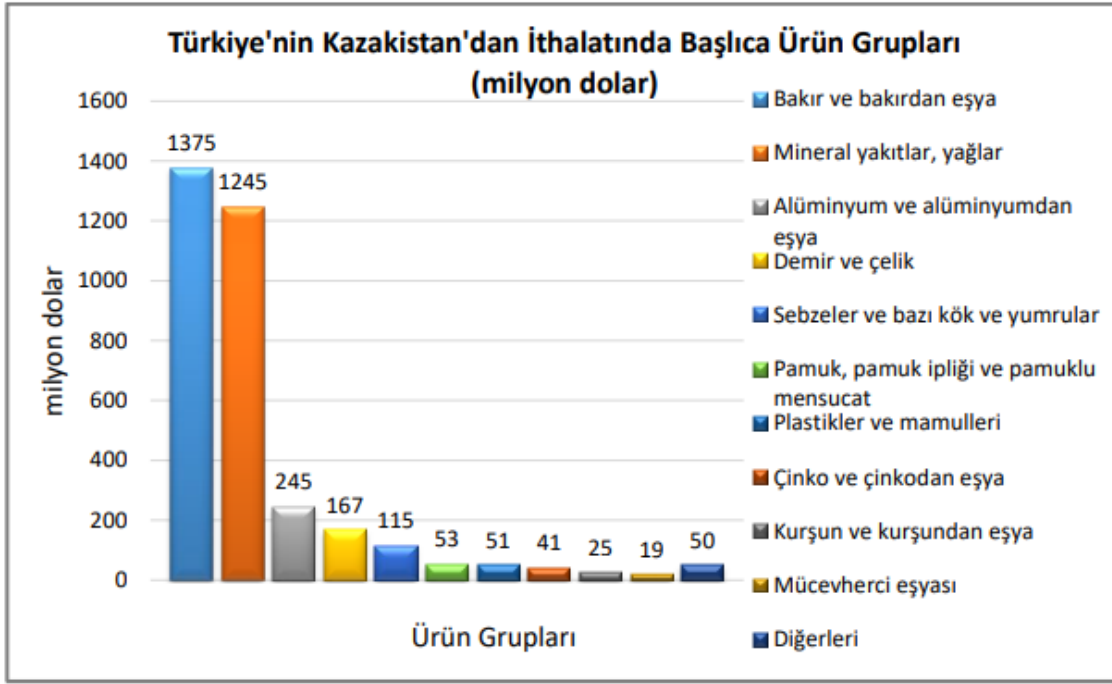
TÜRKİYE-KAZAKİSTAN TİCARİ İLİŞKİLERİ

2024 yılında Kazakistan'a ihracatımız **3,3 milyar** dolar olmuştur. İhraç edilen başlıca ürünler sırasıyla karayolu taşıtları için akşam ve parçalar; santrijüfler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arttırılmasına mahsus makina ve cihazlar; tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme); kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme); petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlardır.

Grafik 4: Türkiye'nin Kazakistan'a ihracatında başlıca ürün grupları (2024, milyon ABD doları).

2024 yılında Kazakistan'dan ithalatımız 3,4 milyar dolardır. İthal edilen başlıca ürünler ise **rafine** edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham); petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar; işlenmemiş alüminyum; taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar; petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlardır.

Kaynak: Trademap, Türkiye Verileri

Grafik 5: Türkiye'nin Kazakistan'dan ithalatında başlıca ürün grupları (milyon ABD doları).

Kazakistan, Orta Asya'nın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olarak bölgenin stratejik kavşağında yer almakta, zengin yer altı kaynakları, enerji rezervleri ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyeliğiyle öne çıkmaktadır. Yaklaşık 20 milyonluk nüfusu, enerji ve madencilik odaklı üretim altyapısı ile Trans-Hazar Orta Koridoru üzerinden artan lojistik bağlantıları, ülkeyi Türkiye dâhil bölge ihracatçıları için cazip bir pazar haline getirmektedir.

İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2024 yılında yaklaşık 6,7 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. 2000'li yılların başında sınırlı bir hacme sahip olan ikili ticaret, 2010'lu yıllardan itibaren hızla artmış, özellikle enerji ve hammadde ithalatı ile Türkiye'nin sanayi ve tüketim malları ihracatı öne çıkmıştır. 2020 sonrası dönemde ikili ticaret dengesi karşılıklı olarak dengelenmiş, Türkiye Kazakistan'dan ağırlıklı petrol ve metal ürünleri ithal ederken; makine-teçhizat, elektrik-elektronik, inşaat malzemeleri ve hazır giyim başta olmak üzere çeşitli sektörlerde ihracat fazlası yaratmaya başlamıştır.

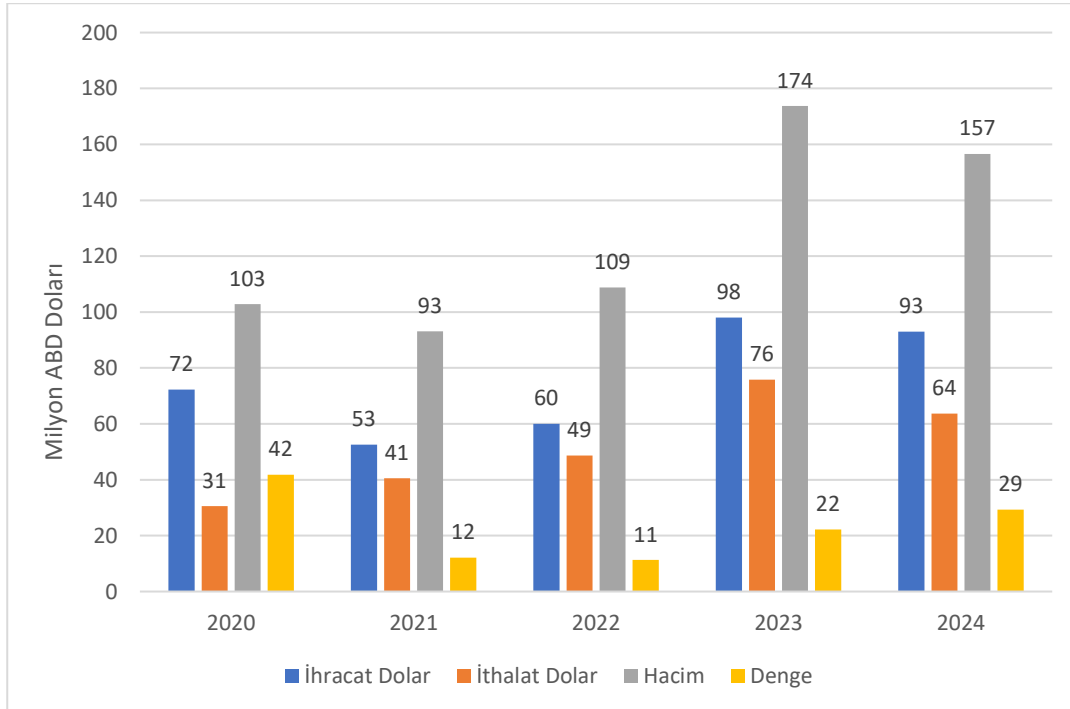
Türkiye ile Kazakistan arasında Serbest Ticaret Anlaşması bulunmamaktadır. Ancak iki ülke arasında Ticari ve Ekonomik İşbirliği, Gümrük Hattı Anlaşması, Lojistik Anlaşmaları ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması mevcuttur. Ülkemiz ile Kazakistan arasında 1999 yılında **Karma Ekonomik Komisyon** kurulmuştur (Karma Ekonomik Komisyon, iki ülke arasında ekonomik iş birliğini geliştirmek için kurulan ortak çalışma platformudur).

Diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport sahipleri Kazakistan’a yapacakları seyahatlerde **30 güne kadar** vizeden muaftır. Vize muafiyeti turistik ziyaretler, kısa süreli iş görüşmeleri, fuarlar ve ticari amaçlarla seyahatler için geçerlidir.

ANKARA İLE KAZAKİSTAN ARASINDAKİ TİCARET

Grafikte 2020–2024 dönemi boyunca Ankara ile Kazakistan arasındaki ticaretin gelişimi görülmektedir. 2020 yılında 72 milyon dolar ihracata karşılık 31 milyon dolar ithalat yapılmış ve 42 milyon dolar dış ticaret fazlası verilmiştir. Ancak 2021 ve 2022 yıllarında ihracat ve ithalat birbirine çok yaklaşmış, denge neredeyse sıfıra inmiştir. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaretin karşılıklı olarak dengelenme eğilimi gösterdiğini işaret etmektedir.

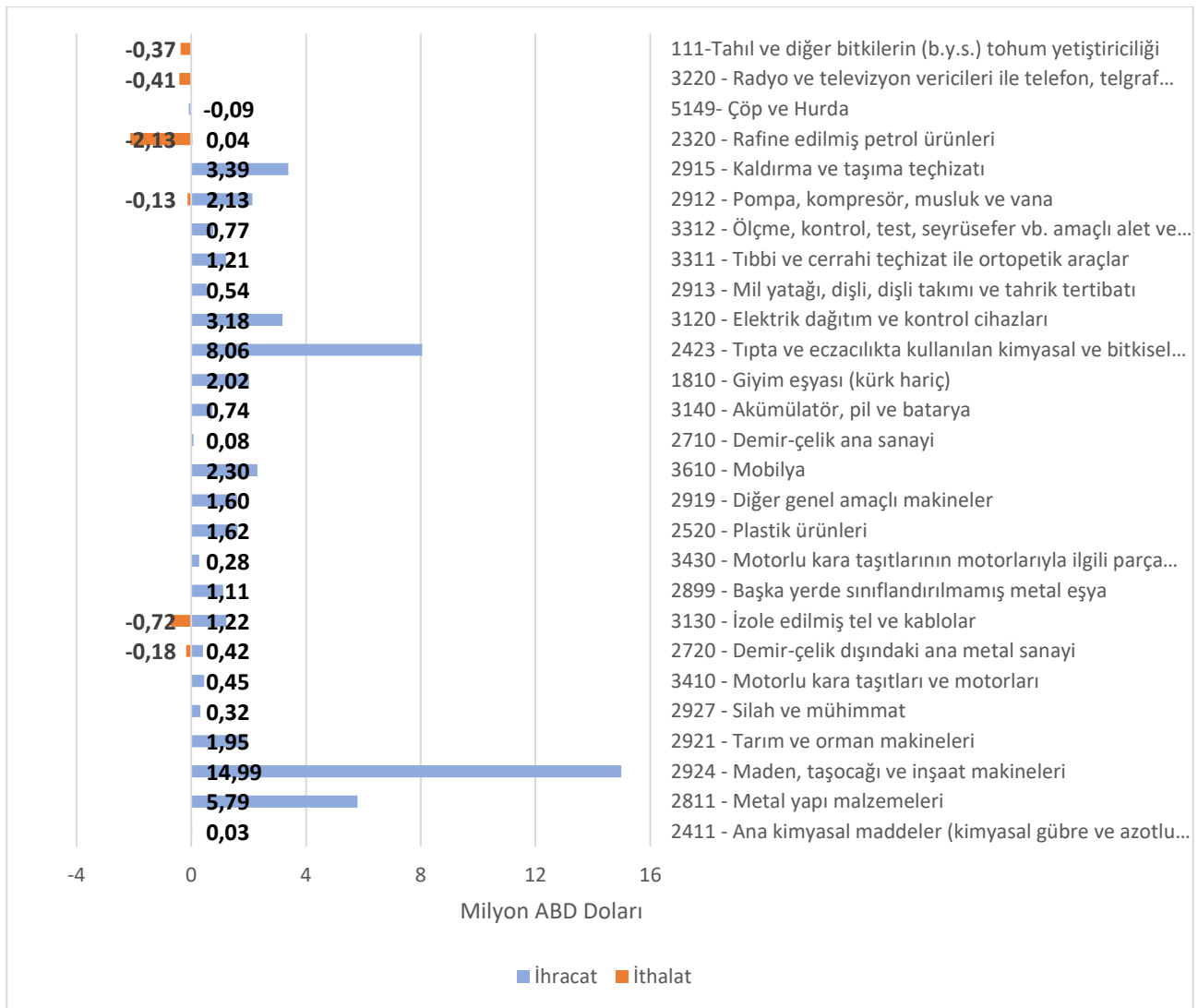
2023 yılı ise dikkat çekici bir sıçrama yılıdır. Hem ihracat (98 milyon dolar) hem ithalat (76 milyon dolar) belirgin şekilde artarken toplam ticaret hacmi 174 milyon dolara ulaşmıştır. 2024’te hacim 157 milyon dolara gerilese de, ihracatın 93 milyon dolar, ithalatın ise 64 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmesi, Ankara’nın Kazakistan ile ticarete istikrarlı bir fazlayı koruduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, son beş yılda ikili ticaretin ölçeği iki kattan fazla büyümüş, özellikle 2023 sonrası ticari ilişkilerin daha yüksek hacimlerde sürdürülebilir hale geldiği görülmektedir.

Grafik 6: Ankara ile Kazakistan Arasındaki Dış Ticarete İhracat, İthalat, Hacim ve Denge

ANKARA İLE KAZAKİSTAN DIŞ TİCARETİNDE BAŞLICA ÜRÜNLER

Finlandiya ile Ankara arasındaki dış ticarete öne çıkan ihracat kalemleri arasında motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parçalar, ana kimyasal maddeler, metal yapı malzemeleri, çeşitli metal eşyalar ve demir dışı metal cevherleri yer almaktadır. Ankara, Finlandiya'ya ağırlıklı olarak sanayi altyapısını destekleyen ve orta-yüksek teknolojiye üretim kapasitesini yansıtan ürünler ihraç etmektedir. Öte yandan, Finlandiya'dan Ankara'ya yapılan ithalat büyük ölçüde demir-çelik ana sanayi ürünleri, maden, taşocağı ve inşaat makineleri, tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik ürünler, ölçme-kontrol-test cihazları ve kâğıt hamuru, kâğıt ve mukavva gibi endüstriyel girdilerden oluşmaktadır. Bu tablo, Ankara'nın üretim ve sanayi gücünü gösterirken, Finlandiya'nın ise teknoloji, ağır sanayi ve endüstriyel hammadde odaklı ihracat profiline işaret etmektedir.

Grafik 7: Ankara ile Kazakistan Dış Ticaretinin Ürün Bazında Kırılımı (2022)

Grafik, 2022 yılında Ankara ile Kazakistan arasındaki dış ticaretin ürün bazında dağılımını göstermektedir. Veriler incelendiğinde ihracatın özellikle **metal yapı malzemeleri (2811, 14,99 milyon \$)**, **tarım ve orman makineleri (2921, 8,06 milyon \$)** ve **kimyasal gübre ve azotlu bileşikler (2411, 5,79 milyon \$)** kalemlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu ürün grupları, Ankara sanayisinin güçlü olduğu sektörlerle örtüşmekte ve Kazakistan'ın altyapı, tarım ve sanayi ihtiyaçlarına karşılık vermektedir. Ayrıca kaldırma-taşıma teçhizatı, pompalar, elektrik dağıtım cihazları ve ölçüm/ kontrol cihazlarında da dikkate değer ihracat seviyeleri mevcuttur.

İthalat tarafında ise oldukça sınırlı kalemler öne çıkmaktadır. 2022'de en belirgin ithalat kalemi **rafine edilmiş petrol ürünleri (2320, 2,13 milyon \$)** olmuştur. Bunun dışında küçük miktarlarda hurda, tahıl, motorlu araç parçaları ve bazı kimyasal ürünler ithal edilmiştir. Genel tabloya bakıldığında, Ankara'nın Kazakistan ile dış ticaretinde açık ara ihracat ağırlıklı bir yapı bulunduğu ve özellikle sanayi makineleri, inşaat malzemeleri ve kimyasallar gibi katma değeri yüksek ürünlerde önemli bir üstünlük sağladığı görülmektedir. Bu da Ankara merkezli firmalar için Kazakistan pazarında güçlü ve sürdürülebilir bir konumun oluştuğunu göstermektedir.

PAZAR YAPISI VE DAĞITIM KANALLARI

Kazakistan pazarı, Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyeliği, enerji ve hammadde zenginliği ile Orta Asya'nın en önemli ticaret merkezlerinden biridir. Ülkenin ithalat süreçleri AEB mevzuatına tabidir; bu nedenle ortak gümrük tarifeleri uygulanmakta ve bazı ürün gruplarında sertifika/izin zorunlulukları bulunmaktadır. Gümrük işlemleri “Astana-1” elektronik sistemi ve “tek pencere” uygulamaları üzerinden yürütülmekte, süreçler giderek dijitalleşmektedir. Ayrıca, özel ekonomik bölgeler (SEZ) ve serbest bölgeler, yatırımcılara vergi ve gümrük avantajları sağlamaktadır.

Dağıtım kanallarında geleneksel toptan ve perakende ağları hâlen güçlü konumunu korumaktadır. Almatı ve Astana gibi büyük şehirlerde modern süpermarketler, alışveriş merkezleri ve zincir mağazalar hızla yaygınlaşmaktadır. Yabancı firmalar genellikle yerel distribütörler ve ithalatçılar aracılığıyla pazara giriş yapmaktadır. Özellikle sanayi ürünlerinde satış sonrası hizmet ve teknik destek, tüketiciler için kritik bir rekabet avantajıdır.

E-ticaret Kazakistan'da son yıllarda hızla büyümekte olup, bankacılık altyapısının güçlenmesi ve lojistik kanalların gelişmesiyle geleneksel perakendeye alternatif oluşturmaktadır. Türk firmalarının pazara girişte yerel ortaklarla iş birliği yapması ve satış sonrası hizmete önem vermesi önerilmektedir.

DETAYLI SEKTÖREL ANALİZ

Kazakistan ekonomisinin yaklaşık **%55'ini hizmetler sektörü** oluşturmaktadır. Ticaret, ulaştırma, finans ve iletişim bu alanda öne çıkan sektörlerdir. Sanayi sektörü toplam GSYH'nin **%30'una yakın paya** sahiptir; enerji, madencilik, metal işleme, petrokimya, gıda işleme, inşaat malzemeleri ve makine üretimi önemli alt dallardır. Enerji sektörü (petrol, doğal gaz, uranyum ve hidroelektrik) ülkenin en kritik alanı olmaya devam etmektedir.

Tarımda buğday, arpa, ayçiçeği, pamuk ve et ürünleri öne çıkar. Kazakistan aynı zamanda dünyanın en büyük buğday ve un ihracatçıları arasındadır.

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ticarete petrol, doğal gaz ve metal ithalatı; makine-teçhizat, elektronik, gıda işleme ürünleri ve inşaat malzemeleri ihracatı dikkat çekmektedir. Türk firmaları açısından Kazakistan'da öne çıkan fırsat alanları şunlardır: enerji üretim ve iletim yatırımları, maden işleme teknolojileri, tarım makineleri, gıda işleme ve soğuk zincir altyapısı, inşaat malzemeleri, tekstil ve hazır giyim, bilgi teknolojileri ve lojistik çözümler. Ayrıca, Kazakistan'daki **özel ekonomik bölgeler ve sanayi parkları** Türk yatırımcılarına gümrük ve vergi avantajları sunmaktadır.

Türk ihracatçıları için öne çıkan başlıca fırsatlar:

- Enerji ve Maden Ekipmanları: Petrol, doğal gaz ve madencilik sektörüne yönelik makine-teçhizat ve teknoloji.
- Tarım ve Gıda İşleme: Modern tarım makineleri, sulama teknolojileri, un ve et işleme tesisleri.
- Makine ve Elektrikli Cihazlar: Sanayi altyapısının modernleşme ihtiyacı, Türk makine üreticileri için önemli bir pazar yaratmaktadır.
- İnşaat Malzemeleri: Altyapı projeleri, konut ve sanayi inşaatı; çimento, demir-çelik, seramik ve yapı kimyasalları için talep güçlüdür.
- Tekstil ve Hazır Giyim: Kazakistan'ın ithalat odaklı tekstil pazarında Türkiye orta-üst segmentte önemli bir tedarikçidir.
- Bilişim ve Lojistik Çözümler: Genç nüfusun dijitalleşme eğilimi ve Orta Koridor üzerinden artan lojistik rol, yazılım ve lojistik teknolojileri için fırsatlar sunmaktadır.

KAZAKİSTAN'DA İŞ ORTAMI VE YATIRIM KOŞULLARI

Kazakistan'da iş yapma ortamı, mevzuat farklılıkları, bürokratik süreçler ve enerji gelirlerine bağımlı ekonomik yapı gibi faktörler nedeniyle yatırımcılar için bazı zorluklar barındırmaktadır. Vergi ve gümrük mevzuatındaki sık değişiklikler, sertifikasyon ve izin süreçlerindeki karmaşıklıklar

yatırımcıların iş planlamasını zorlaştırabilmektedir. Şirket kuruluşu ve bazı faaliyet izinlerinin alınması süreçleri zaman alıcı olabilmektedir.

Buna karşılık, Kazakistan'ın zengin yer altı kaynakları, stratejik coğrafi konumu ve Avrasya pazarlarına açılan kapı niteliği yatırım açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Enerji ve madencilik sektörlerinin yanı sıra tarım, lojistik, bilişim teknolojileri ve inşaat alanlarında uzun vadeli potansiyel dikkat çekmektedir. Çin'in Kuşak-Yol Girişimi (BRI) ve Trans-Hazar Orta Koridoru projeleri, ülkenin ulaşım ve enerji altyapısını güçlendirmekte ve yeni yatırım imkânları doğurmaktadır. Körfez ülkeleri, Çin ve Avrupa merkezli yatırımcılar da Kazakistan'daki özelleştirme ve altyapı projelerine yoğun ilgi göstermektedir.

Almatı, Astana, Aktau ve Atyrau gibi şehirlerde lojistik merkezler ve serbest bölgeler kurulmuş, yabancı yatırımcılara vergi ve gümrük avantajları sağlanmıştır. Özellikle enerji ve madencilik yatırımları yanında tarıma dayalı sanayi, gıda işleme, lojistik ve bilişim alanları yabancı yatırımcılar için öncelikli sektörlerdir.

Kazakistan, Dünya Bankası'nın İş Yapma Kolaylığı Endeksi'nin 2020 (son yayınlanan) sonuçlarında 190 ülke arasında **25. sırada** yer almıştır. Bu durum, Orta Asya'da yatırımcılar için en elverişli iş ortamlarından birine sahip olduğunu göstermektedir.

ÖZEL EKONOMİK BÖLGELER

Kazakistan, yabancı yatırımcı çekmek, sanayiye çeşitlendirmek ve ihracat kapasitesini artırmak amacıyla farklı bölgelerde 13 adet özel ekonomik bölge (SEZ) kurmuştur. Bu bölgeler, yatırımcılara kurumlar vergisi, KDV, gümrük vergileri muafiyetleri ile birlikte altyapı desteği sağlamaktadır.

Başlıca SEZ'ler ve Odak Alanları

- Astana – “Astana Teknopark”: Bilişim, yazılım, yüksek teknoloji ve yenilikçi sanayi yatırımları için ayrılmıştır.
- Astana – Uluslararası Finans Merkezi (AIFC): Finans, fintech ve yatırım yönetimi odaklı; İngiliz hukuk sistemine dayalı özel düzenlemelere sahiptir.
- Almatı – “PIT Alatau” (Bilgi Teknolojileri Parkı): Yazılım, bilişim teknolojileri ve elektronik alanında yatırımlara açıktır.
- Almatı – “Korgos – Eastern Gate”: Çin sınırında lojistik ve ticaret merkezi; depolama, taşımacılık ve e-ticaret için stratejik bir bölgedir.
- Aktau – “Aktau Sea Port”: Petrol, gaz, metalurji ve lojistik odaklı; Hazar Denizi üzerinden uluslararası ticaret bağlantısı sağlayan bir bölgedir.
- Karaganda – “Saryarka”: Metalurji, makine üretimi ve kimya sanayi yatırımları için uygundur.
- Şimkent – “Ontustik”: Tekstil ve hazır giyim odaklı; pamuk işleme, iplik, dokuma ve konfeksiyon yatırımlarına açıktır.

- Taraz – “KhimParK Taraz”: Kimya, petrokimya ve ilaç sanayi projeleri için ayrılmıştır.
- Atyrau – “NIP Tengiz” ve “Petrokimya SEZ”: Petrol, doğal gaz ve kimya sanayi odaklı bir yatırım bölgesidir.
- Pavlodar – “Pavlodar SEZ”: Alüminyum, enerji ve kimya yatırımları için stratejik bir bölgedir.

Sağlanan Avantajlar

- Vergi Muafiyetleri: Kurumlar vergisi (%20), KDV (%12), emlak ve arazi vergisi muafiyeti.
- Gümrük Avantajları: İthal edilen makine, teçhizat ve hammadde için gümrük vergisi alınmaz.
- Altyapı ve Arsa Tahsisi: Yatırımcıya hazır altyapı (yol, enerji, su, iletişim) ve düşük maliyetli arsa tahsisi yapılır.
- Hızlı İzin Süreçleri: Şirket kuruluşu, inşaat izinleri ve çalışma izinleri için kolaylaştırılmış prosedürler uygulanır.

YATIRIM İLİŞKİLERİ

Kazakistan, ekonomik çeşitliliği artırma ve enerji dışı sektörleri geliştirme hedefleri çerçevesinde doğrudan yabancı yatırımları aktif biçimde teşvik etmektedir. Enerji, madencilik, altyapı, tarım, gıda işleme, inşaat malzemeleri, kimya ve bilişim sektörlerinde çeşitli yatırım fırsatları sunulmaktadır.

Ülkede yatırımcıların karşılaşılabileceği başlıca zorluklar; bürokratik süreçler, mevzuatın sık değişmesi, yargı süreçlerindeki yavaşlık, kur riskleri ve enerji gelirlerine bağımlı ekonomik yapı olmuştur. Bununla birlikte, serbest bölgeler, yatırım teşvik belgeleri, vergi indirimleri ve gümrük muafiyetleri ile yatırım ortamı cazip hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’de **400’ün üzerinde Kazak sermayeli firma** faaliyet göstermektedir. Bu firmalar ağırlıklı olarak enerji, lojistik, madencilik, gıda ticareti ve taşımacılık sektörlerinde yer almaktadır.

Kazakistan’daki Türk yatırımları ise başta **enerji, inşaat, müteahhitlik, finans, gıda ve perakende** sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. ENKA, YDA, Rönesans, Çalık Holding, Yıldırım Holding, Coca-Cola İçecek ve Şişecam gibi büyük Türk şirketleri Kazakistan’da yatırımları bulunan başlıca firmalar arasında yer almaktadır. Önümüzdeki dönemde Kazakistan’da özellikle **enerji üretim ve dağıtım, yenilenebilir enerji, tarım teknolojileri ve lojistik altyapı** alanlarında yeni yatırımlara ihtiyaç duyulmakta; Kazak makamları Türk yatırımcılara bu sektörlerle yönelmeleri konusunda çağrılar yapmaktadır.

Ayrıca, Türk müteahhitlik firmaları Kazakistan’da bugüne kadar **100’ün üzerinde projeyi** başarıyla tamamlamış ve ülke altyapısının geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Savunma sanayii alanında da Türkiye ile Kazakistan arasında çeşitli iş birliği projeleri gündemdedir; TUSAŞ ve ASELSAN’ın Kazakistan’da ortak girişim ve teknoloji transferi çalışmalarına yönelik adımları bulunmaktadır.

Türkiye'nin Kazakistan'daki Yatırımları

Türkiye, Kazakistan'a doğrudan yatırım yapan ilk 20 ülke arasında yer almaktadır. 2023 itibarıyla Türkiye'nin Kazakistan'daki yatırım stoku 4,5 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Türk yatırımları başlıca enerji, inşaat, bankacılık, lojistik, gıda ve perakende sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Kazakistan'da 2.000'in üzerinde Türk sermayeli şirket faaliyet göstermekte olup, bu şirketlerin büyük bölümü Almatı, Astana, Aktau ve Şimkent gibi ticari merkezlerde konumlanmıştır. Ayrıca Türk müteahhitlik firmaları bugüne kadar Kazakistan'da 10 milyar doları aşkın proje gerçekleştirmiştir.

Kazakistan'ın Türkiye'deki Yatırımları

Kazakistan'ın Türkiye'deki doğrudan yatırım stoku 2023 itibarıyla 1 milyar ABD dolarına yaklaşmıştır. Türkiye'de 400'ün üzerinde Kazak sermayeli firma faaliyet göstermektedir. Bu firmalar genellikle lojistik, enerji ticareti, gıda, tekstil ve hizmet sektörlerinde yer almakta, son yıllarda ise Kazak yatırımcılar özellikle liman işletmeciliği, depolama, enerji ve finans sektörlerine yönelmektedir.

ANKARA SANAYİ ODASI AÇISINDAN FIRSATLAR

Türkiye ile Kazakistan arasında imzalanmış olan stratejik ortaklık anlaşmaları, Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizması ve yatırım teşvikleri, Ankara Sanayi Odası üyesi firmalar için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Özellikle Kazakistan'da bulunan özel ekonomik bölgeler (SEZ) ve sanayi parkları, Türk yatırımcılar için vergi muafiyetleri, gümrük avantajları ve modern altyapı olanaklarıyla öne çıkmaktadır.

ASO üyelerinin güçlü olduğu makine imalatı, kimya, elektrikli cihazlar, gıda işleme teknolojileri, inşaat malzemeleri ve otomotiv yan sanayi sektörleri, Kazakistan'ın ithalat ihtiyacıyla büyük ölçüde örtüşmektedir. Ayrıca enerji altyapısı, yenilenebilir enerji projeleri, madencilik ekipmanları, tarım teknolojileri ve lojistik çözümleri alanlarında da iş birliği fırsatları bulunmaktadır.

Ankara merkezli firmaların Almatı, Astana, Aktau ve Şimkent'teki sanayi bölgeleri veya Hazar kıyısındaki serbest ticaret bölgelerinde doğrudan yatırım yapmaları ya da Kazak ortaklarla girişim kurmaları hem ikili ticareti artıracak hem de Türk ürünlerinin Orta Asya ve Avrasya pazarına girişini kolaylaştıracaktır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kazakistan; geniş yüzölçümü, stratejik coğrafi konumu, zengin yer altı kaynakları, enerji ve madencilik odaklı güçlü üretim altyapısı ile Orta Asya'nın en önemli ekonomilerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Yaklaşık 20 milyonluk nüfusu ve Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) üyeliği sayesinde

hem bölgesel hem de uluslararası ticarete stratejik bir geçiş noktasıdır. Bununla birlikte, enerji gelirlerine bağımlılık, bürokratik süreçler ve mevzuatın sık değişmesi yatırım ortamında bazı zorluklar yaratmaktadır.

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ilişkiler, 2009'da imzalanan **Stratejik Ortaklık Anlaşması**, düzenli gerçekleştirilen **Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantıları** ve yatırım koruma anlaşmaları çerçevesinde her geçen yıl güçlenmektedir. İkili ticaret hacmi 2024'te 6,7 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Türkiye'nin makine, elektronik, inşaat malzemeleri, gıda işleme ve hazır giyim ihracatı; Kazakistan'ın ise petrol, doğal gaz, metaller ve tahıl ihracatı ön plana çıkmaktadır.

Türk firmaları açısından Kazakistan'da öne çıkan fırsatlar; **enerji projeleri, maden işleme ve makine-teçhizat yatırımları, tarım ve gıda işleme teknolojileri, lojistik altyapı, inşaat malzemeleri, tekstil ve bilişim çözümleri** olmaktadır. Özellikle Almatı, Astana, Aktau ve Şimkent'teki **özel ekonomik bölgeler (SEZ)** ve sanayi parkları, Türk yatırımcılar için cazip bir yatırım ortamı sunmaktadır. Bu bölgeler sağladıkları vergi muafiyetleri, gümrük avantajları ve altyapı kolaylıklarıyla Ankara Sanayi Odası üyesi firmalar için stratejik fırsatlar barındırmaktadır.

Ankara Sanayi Odası'nın Kazakistan'daki **büyükelçilik, ticaret müşavirlikleri, sanayi ve ticaret odaları ile sektörel birliklerle düzenli temaları**, iki ülkenin güçlü yanlarının eşleştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu temaslar, somut iş birliği projelerinin geliştirilmesine, ortak yatırımların hayata geçirilmesine ve Kazakistan üzerinden Orta Asya pazarlarına erişimin kolaylaştırılmasına zemin hazırlayacaktır.

Sonuç olarak, Kazakistan; enerji ve maden odaklı büyümesini çeşitlendirmeyi hedefleyen, sanayi altyapısını modernleştiren ve lojistik merkez olma yolunda ilerleyen bir ülke olarak, Türk firmaları için stratejik ve uzun vadeli bir ortaklık zemini sunmaktadır. Özellikle **ASO üyelerinin makine imalatı, kimya, elektrikli cihazlar, tarım teknolojileri ve inşaat malzemeleri alanındaki uzmanlığı**, Kazakistan'ın kalkınma öncelikleriyle örtüşmekte ve iki ülke arasında kazan-kazan esasına dayalı iş birliği için güçlü bir potansiyel oluşturmaktadır.

Saygılarımızla,

Uluslararası İlişkiler ve Dış Ticaret Müdürlüğü

Ankara Sanayi Odası